

EVA-CLAUDIA DAMIAN  
 Doctorandă, Universitatea „Al.I. Cuza” – Iași

## *Reprezentări ale puterii în Harry Potter*

Povestea micului vrăjitor cu ochelarii spărți și părul ciufulit se pare că a subjugat întreaga planetă. Traduse în mai toate limbile țărilor civilizate, peripețiile lui Harry Potter la Hogwarts, Școala de Magie, Farmece și Vrăjitorii, sunt fascinante pentru cei mici, dar, surprinzător sau nu, și pentru cei mari, iar *puterea* exercitată de aceste romane a surprins-o chiar și pe J.K. Rowling care declara că nu se aștepta la un asemenea succes, mai ales că primul volum, *Harry Potter și Piatra Filozofală*, a fost refuzat de nouă ori de Editura Bloomsbury. În această analiză a structurilor de putere dorim să demonstrăm că, de fapt, în seria *Harry Potter puterea* este cea care conferă un rost oricărei acțiuni. Începând cu Ministerul Magiei, instituția supremă din societatea vrăjitorilor, și continuând cu tipurile de vrăjitori, ajungem la personajul central al romanului, „eroul” Harry Potter. Sursa puterii și a faimei de care se bucură este în primul rând numele pe care îl poartă. La acesta putem adăuga și statutul de lider informal, atât în cercul de prieteni, cât și în școală, dobândit tot datorită faptului că este fiul lui Lily și James Potter, dar și ajutorului primit de la prieteni. Harry culege laurii victoriei, fără a avea vreun merit deosebit, doar pentru că e descendentul unor persoane de excepție și pentru că are prieteni de nădejde.

### **Piramida puterii în lumea vrăjitorilor**

Cercetătoarea Farah Mendlesohn, în articolul „*Crowning the King. Harry Potter and the Construction of Authority*”<sup>1</sup> susține că J.K. Rowling nu face altceva decât să amăgească cititorii. Astfel, universul creat de autoarea britanică se dorește a fi unul de basm, fără a realiza însă clar distincția între tărâmul magic și lumea reală. În seria *Harry Potter*, încă din primul volum, aflăm că vrăjitorii trăiesc la un loc cu așa-ziii Încuiați (Muggles), persoane care nu sunt înzestrate cu puteri magice și cărora le este necunoscută și inaccesibilă această lume plină de vrăjitori și vrăjitoare.

Chiar dacă este plasată în mijlocul oamenilor obișnuiți, lumea vrăjitorilor se conduce și ea după anumite reguli și legi. Având drept model societatea contemporană, J.K. Rowling creează o instituție care are drept scop menținerea ordinii, dar care trebuie să și pedepsească atunci când regulamentele sunt încălcate. Este vorba de Ministerul Magiei, instituția cu autoritatea supremă în lumea vrăjitorilor, cu rol atât administrativ, cât și legislativ și juridic. Dincolo de sarcina de a menține ordinea într-o societate a vrăjitorilor plină de frământări, Ministerul consideră că prioritar este, așa cum explică Hagrid, „să păstreze secretul că mai există încă vrăjitori și magie, ca nu cumva să afle Încuiații”<sup>2</sup>. Pentru a reuși, vrăjitorii pot *face uz de orice mijloace* (s.n.) și se pare că nu dau dovadă de nici un fel de scrupule în folosirea acestora. Ministerul Magiei are în subordine o armată de funcționari și este împărțit în numeroase departamente și birouri (Departamentul

<sup>1</sup> Farah Mendlesohn, „*Crowning the King. Harry Potter and the Construction of Authority*”, în Lana A. Whited (ed.), *The Ivory Tower and Harry Potter*, University of Missouri Press, Columbia, 2002, pp. 159-181.

<sup>2</sup> J.K. Rowling, *Harry Potter și Piatra Filozofală*, traducere de Ioana Iepureanu, Editura Egmont, București, 2005, p. 49.

Transporturilor Magice, Departamentul Accidentelor și Catastrofelor Magice, Echipa de Anulare a Magiei Întâmplătoare, Sediul Ștergerii Memoriei și Comitetul de Scuze pentru Încuiați, Oficiul de Folosire Neregulamentară a Obiectelor Făcute de Încuiați – oficiu la care lucrează Arthur Weasley, tatăl lui Ron etc.<sup>3</sup>) organizate pe etaje, fiind astfel sugerată și în cadrul acestuia o anumită ierarhie. Este interesant de menționat faptul că o astfel de dispunere a departamentelor în cadrul Ministerului este o realizată în sens invers, cu susul în jos și, în același timp, privită parcă în oglindă: la etajul șapte, cel care de fapt ar trebui să fie cel mai important, se află Departamentul Jocurilor și Sporturilor Magice, iar la etajul al doilea, poziționat în partea inferioară a clădirii<sup>4</sup>, este Departamentul de Punere în Vigoare a Legilor Magice, care include Oficiul de Folosire Nepermisă a Magiei. Ministerul dispune de oameni care au grijă ca legile să fie respectate, precum cei care alcătuiesc „Patrula obișnuită de Punere în Vigoare a Legii”. Există și vrăjitori specializați în prinderea persoanelor care practică Magia Neagră, cunoscuți mai ales sub numele de Aurori. Majoritatea elevilor de la Hogwarts își doresc să aibă o astfel de slujbă în cadrul Ministerului și multora le este prezentată oferta chiar de pe băncile școlii.

În ceea ce-i privește pe vrăjitori, vârsta este un atribut care aduce cu sine un plus de autoritate. Cu cât un vrăjitor este mai în vârstă, cu atât este mai respectat și i se dă ascultare. Exemplul cel mai elocvent în acest sens este Albus Dumbledore, directorul școlii Hogwarts, căruia Ministerul Magiei îi cere deseori sfatul, deși de multe ori Albus Dumbledore ignoră sau chiar refuză să îi respecte legile și regulamentele.

Însă nu este nevoie ca un vrăjitor să îmbătrânească pentru a ajunge puternic, deoarece există și alte surse generatoare de putere. Acestea ar fi cele incluse în categoria *cunoaștere și practică*. Cap-de-Mort nu este prezentat ca un vrăjitor mai puternic decât Albus Dumbledore, ci chiar se teme de acesta. Spaima și teroarea instaurate de Cel-Al-Cărui-Nume-Nu-Trebuie-Pomenit au fost realizate cu ajutorul numeroaselor vrăji pe care acesta le cunoștea, multe dintre ele aparținând Magiei Negre, învățate și practicate în clandestinitate. Se pare că Hogwarts, școala unde și Prințul Întunericului a fost elev, a avut un mare rol în formarea acestuia. J.K. Rowling nu dorește totuși să se despartă de atmosfera basmului și nici să se dezică de faptul că a scris această carte avându-i în minte pe copii, și atunci este de înțeles de ce și vrăjitorii se împart în buni și răi.

### **Hogwarts – despre putere în mediul instituționalizat**

Hogwarts funcționează într-ascuns de privirile muritorilor, cărora le este imposibil să o vadă. Această școală la care învață Harry Potter nu este cu nimic diferită ca organizare de școlile din Marea Britanie. Și aici există un *director* (ca Albus Dumbledore), un *corp profesoral* (fiecare *casă* de la Hogwarts are câte un șef din rândul profesorilor), *elevi* (care la rândul lor sunt supravegheați de *perfecti* – pot deține această funcție elevii care sunt în anul al V-lea, funcție ce le oferă anumite privilegii, dar și responsabilități), precum și *discipline/obiecte de studiu*.

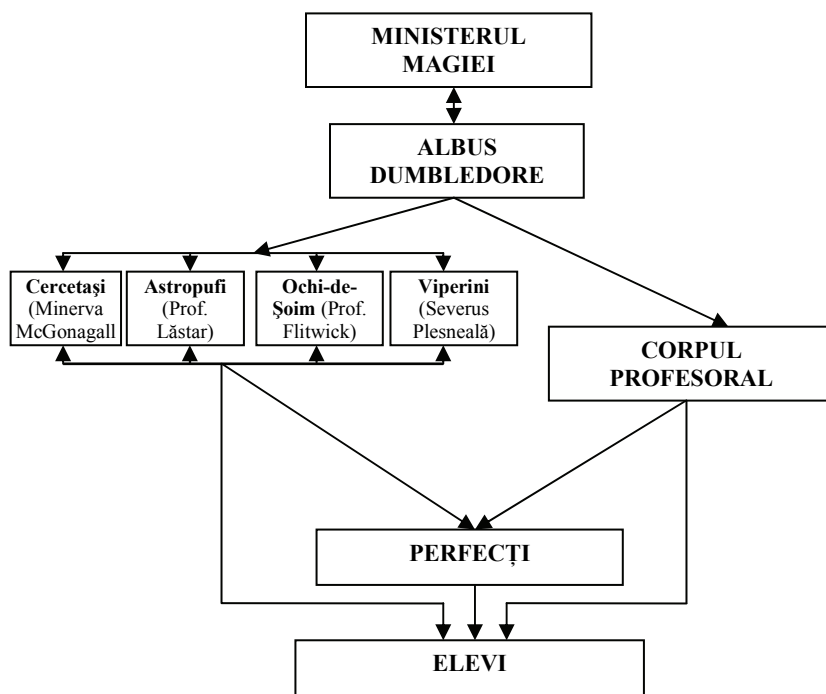
Forul tutelar care coordonează și verifică activitatea din cadrul școlii este Ministerul Magiei. Directorul școlii este direct subordonat acestuia, însă în cazul

<sup>3</sup> Pentru mai multe detalii a se vedea cap. VII, *Ministerul Magiei*, din volumul *Harry Potter și Ordinul Phoenix*, de J.K. Rowling.

<sup>4</sup> Clădirea care constituie sediul Ministerului este localizată sub pământ, accesul realizându-se prin intermediul unei cabine telefonice, iar coborârea se face cu ajutorul liftului.

lui Albus Dumbledore se poate observa că relația se transformă și într-una de colaborare. De asemenea, de-a lungul seriei *Harry Potter* există numeroase momente tensionate în ceea ce privește raportul dintre Albus Dumbledore și Minister, în special atunci când cel dintâi evaluează deciziile Ministerului ca neavenite și periculoase pentru școală. Acestea sunt momentele în care autoritatea legitimă este contestată.

Profesorii sunt sub directa autoritate a directorului. Conducătorii celor patru case de la Hogwarts sunt separați de corpul profesoral și au parte de o relație privilegiată cu Albus Dumbledore, dar și cu elevii. Ei sunt răspunzători pentru elevii din casa pe care o conduc și transferă o parte din „puterea” pe care o au, mai ales partea care ține de disciplină, perfecților. Funcția de perfect este ocupată abia în anul al V-lea de către elevii care s-au remarcat prin fapte sau rezultate deosebite. Fiecare casă are un anumit număr de elevi, așa cum au fost ei sortați la începutul primului an de Jobenul Magic.



### Harry Potter – lider informal

Prințul orfan și „însemnat”<sup>5</sup> este o reminiscență a basmelor tradiționale, folosită de J.K. Rowling în conturarea „eroului” Harry Potter. Acesta este crescut de rude până la o anumită vârstă și singurul lucru care îi amintește de părinți este celebra cicatrice de pe frunte în formă de fulger. Deși inițial nu este conștient de rezonanța pe care numele ce-l poartă o are în lumea vrăjitorilor, lui Harry aceste lucruri îi vor fi dezvăluite la timpul potrivit.

<sup>5</sup> Cf. V.I. Propp, *Morfologia basmului*, Editura Univers, București, 1970, pp. 31, 54.

Toate personajele din lumea vrăjitorilor îl cunosc pe Harry nu datorită faptelor minunate pe care le-a făcut, ci pentru că este Harry Potter, fiul lui Lily și al lui James Potter. Părinții micului vrăjitor sunt faimoși deoarece au fost singurii care au avut curajul de a-l înfrunta pe Cap-de-Mort, dar au murit, salvând în schimb viața fiului lor: „Harry avea un an în noaptea când Cap-de-Mort, cel mai puternic vrăjitor al Întunericultului din tot secolul, care tot acumulasese putere în ultimii unsprezece ani, venise la ei acasă și îi omorâse părinții.”<sup>6</sup> Prin urmare, faima de care se bucură Harry este doar urmarea curajului de care au dat dovadă părinții lui. Drept garanție a acestui lucru stă cicatricea în formă de fulger: „În loc să omoare băiețelul, blestemul se întorsese asupra lui Cap-de-Mort. Harry supraviețuise, rămânând doar cu cicatricea în formă de fulger pe frunte, iar Cap-de-Mort fusese redus la ceva care abia mai trăia.”<sup>7</sup> Chiar dacă Prințul Întunericultului și-a pierdut puterile în momentul în care a încercat să-l ucidă pe Harry, nu băiețelul a fost cel care aproape că l-a omorât pe Cap-de-Mort, ci, așa cum ne dezvăluie autoarea, o vrajă mai puternică i-a fost fatală și anume *dragostea de mamă*. J.K. Rowling ne sugerează că Harry este foarte cunoscut, însă fiul lui James Potter nu a demonstrat nimic. Totuși lumea îl admiră și se simte onorată fie și numai să se afle în prezența lui. Faima lui este atât de mare, încât a devenit și subiect tratat în cărți, fapt dezvăluit de Hermione: „Numele tău apare în *Istoria magiei moderne*, în *Înflorirea și decăderea Magiei Negre* și în *Mari vrăjitorii ale secolului XX*.”<sup>8</sup>

Deoarece părinții lui Harry Potter au fost vrăjitori cu puteri magice cu totul deosebite, ne așteptăm ca și fiul să le moștenească. Din nou cititorul este amăgit și dezamăgit, deoarece Harry nu dispune decât de niște *obiecte*<sup>9</sup> primite în dar, care se dovedesc a fi foarte importante pe parcursul anilor săi la Hogwarts. În primul an, succesul este garantat nu numai de abilitatea de a zbura de care dă dovadă, ci mai ales de faptul că primește cadou o minunată mătură, ultima achiziție a tehnicii în materie de performanță. În *Harry Potter și Camera Secretelor* îi vine în ajutor un alt cadou „moștenit” de la tatăl lui, Pelerina Invizibilă, iar în anul al III-lea plimbările nocturne prin castel nu se mai fac la întâmplare, ci cu ajutorul Hărții Ștregarilor. Se pare deci că autoritatea pe care o capătă Harry în urma aventurilor sale nu este rezultatul unei munci asidue, ci doar al avantajului oferit de prieteni și de obiectele pe care ceilalți colegi ai lui nu le au.

Pentru că *Harry Potter* are ca grup-țintă copiii<sup>10</sup>, întocmai ca în basm, autoarea creează pentru „erou” *ajutoare*. Rolul lor este unul dublu:

- își arată abilitățile și însușirile cu care au fost înzestrați, astfel încât eroul să poată învăța din ele.
- trebuie să-i dea eroului o lecție de viață.<sup>11</sup>

<sup>6</sup> J.K. Rowling, *Harry Potter și Pocalul de Foc*, traducere de Ioana Iepureanu, Editura Egmont, București, 2005, p. 13.

<sup>7</sup> *Ibidem*

<sup>8</sup> Idem, *Harry Potter și Piatra...*, p. 78.

<sup>9</sup> Sunt ceea ce V.I. Propp numește „nelte năzdrăvane”; a se vedea mai pe larg V.I. Propp, *op. cit.*, p. 46.

<sup>10</sup> Chiar dacă J.K. Rowling declară că a scris această carte pentru copii, ea știe că nici părinților nu le este indiferentă. Prin urmare, Editura Bloomsbury a creat o ediție specială care are coperta de culoarea hârtiei de împachetat pentru ca părinții să nu se simtă rușinați atunci când citesc cărțile din seria *Harry Potter* în mijloacele de transport în comun.

Farah Mendlesohn subliniază că la J.K. Rowling nu apare nici unul dintre aceste două roluri, deoarece Harry învață puțin sau chiar deloc de la prietenii săi. Dintre ajutoare, îi putem menționa pe Hermione și Ron, dar și pe Hagrid, „păstrătorul cheilor”, sau pe Dobby, spiridușul de casă. Talentul pe care îl are fiecare îi este de mare ajutor lui Harry în nenumăratele sale aventuri și fiecare se sacrifică pentru ca „eroul” să fie declarat învingător: Ron este foarte bun la șahul vrăjitorilor și reușește să câștige partida, dându-i posibilitatea lui Harry de a merge mai departe; Hermione este „tocilara clasei”, un rol nu prea plăcut, dar fără cunoștințele ei în domeniul pozițiilor cu siguranță că Harry ar fi fost de mult otrăvit, lipsit de orice șansă de a mai găsi Piatra Filozofală; uriașul Hagrid, infantilizat de autoare, este cel care, din marea admirație pe care o are pentru Harry, nu se poate abține să trișeze, și-i dezvăluie acestuia în ce va consta prima probă a *Turnirului Celor Trei Vrăjitori*, iar dacă nu era Dobby, cu siguranță că Ron și Hermione ar sta și acum pe fundul lacului!

Faima de care se bucură Harry îl transformă pe acesta într-un lider informal. Împreună cu Ron și Hermione formează un triunghi de putere în care vârful îl ocupă Harry (și asta doar datorită numelui pe care îl poartă și nu acțiunilor sale, așa cum am arătat mai sus), iar celelalte două locuri sunt ocupate, în mod benevol și dezinteresat, de Hermione și Ron. În acțiunile pe care le întreprind cei trei prieteni ordinea nu poate fi decât aceasta: Harry primul, urmat de Hermione și Ron. Mai există însă un triunghi de putere în care lucrurile nu stau chiar așa. Este cel alcătuit de Draco Reacredință și aghiotanții lui (cu nume foarte sugestive), Crabbe și Goyle. Conducătorul acestui grup este într-adevăr Draco, acesta fiind înzestrat cu caracteristicile și cu atitudinea unui adevărat lider. Nimic nu se face în afara cuvântului său. Pe când, de cealaltă parte, este evident că nimic nu ar face Harry fără Hermione și Ron. În mod repetat, în cărțile care fac parte din această serie, nu Harry este cel care dă dovadă de ingeniozitate, inteligență sau curaj, ci prietenii lui: curajoasa și sîrguincioasa Hermione, loialul și încăpățânatul Ron, dar și blîndul, nesăbuitul și incredibil de puternicul Hagrid.

J.K. Rowling ne spune că Harry este minunat și noi trebuie să o credem pe cuvânt, fără a mai cerceta dacă este așa sau nu. De fapt, fiul familiei Potter este un mediocru, singurul domeniu în care excelează fiind sportul. Datorită talentului de care dă dovadă este desemnat căutătorul echipei Cercetașilor și declarat cel mai tânăr jucător de Vâjthaț (pentru el Albus Dumbledore schimbă chiar și regulamentul, elevilor din anul I fiindu-le interzis să facă parte din echipa de Vâjthaț). Mai mult, meciurile câștigate datorită lui îi sporesc faima pe care o are în școală. Sistemul prezentat de autoare în seria *Harry Potter* demonstrează că lucrul intens, studiul aprofundat și seriozitatea nu sunt apreciate nici de elevi, dar nici de profesori; ceea ce conferă autoritate, atât în mediul școlii, cât și în lumea vrăjitorilor este mediocritatea.

În general, basmele au rolul de a educa, de a prezenta copiilor un anume model de urmat, eroi buni și harnici, ascultători și în general înzestrați cu o serie de calități pozitive. Nu se poate spune același lucru când vine vorba de seria *Harry Potter*, deoarece în aceste cărți modelul propus de J.K. Rowling este diferit. Se precizează, la sfârșitul fiecărui volum, că Harry își ia examenele, dar nu se specifică niciodată cu ce notă; de fapt, nici nu sunt importante notele, ci numai scorul la final de meci.

---

<sup>11</sup> Farah Mendlesohn, *art. cit.*, p. 164.

Mai mult decât atât, singurul lucru pe care cititorii îl rețin cu ușurință este următorul: cu cât vei fi mai neascultător, cu atât vei fi mai laudat. Pentru că asta este ceea ce Harry Potter face: neascultarea de care dă dovadă, pe lângă faptul că nu este pedepsită, mai este și răsplătită cu puncte și faimă. Este exact ceea ce se întâmplă la serbarea organizată cu ocazia încheierii primului an la Hogwarts, unde chiar directorul școlii, Albus Dumbledore, îi laudă pe cei trei Cercetași, care au încălcat într-un timp foarte scurt mai toate regulile școlii. Dacă Ron este declarat „cel mai bun jucător de șah” și Hermione este laudată pentru „logica de care a dat dovadă la rezolvarea enigmei create de profesorul Plesneală”, Harry Potter este răsplătit pentru „îndrăzneală, prezență de spirit și un curaj ieșit din comun [s.n.]”<sup>12</sup>.

Puterea lui Harry Potter este dată de încălcarea tuturor regulilor, de nesăbuiință, dar și de mediocritate. După cum se poate observa de-a lungul celor șase volume care au apărut până în prezent (așteptăm cu interes isteria ce se va declanșa la lansarea ultimului volum), în întâmplările descrise de J.K. Rowling cei inteligenți nu sunt apreciați, ci sunt doar ținte ale ironiei și sarcasmului. Prin urmare, ne punem întrebarea ce fel de model poate fi, pentru cei care citesc aceste cărți, micul vrăjitor cu cicatrice pe frunte și cu părul mereu în dezordine? Cu toate acestea, Harry este iubit și prețuit de copii, deoarece sunt foarte mulți cei care se regăsesc în aceste personaje: un elev nu foarte bun la învățătură, însă minunat pe câmpul de joc și (cel mai important!) niciodată pedepsit pentru năzdrăvăniile pe care le face!

### ***Summary: Power Representations in Harry Potter***

The story of the young wizard with broken glasses and dishevelled hair has enchanted the entire planet. Harry Potter's adventures at Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry fascinate children and, surprisingly or not, grown-ups too. The success of the novels in the Harry Potter series has surprised J.K. Rowling herself, since the first volume, *Harry Potter and the Sorcerer's Stone*, had been nine times rejected by the Bloomsbury Publishing House.

What we try to demonstrate is that power alone gives meaning to every action in the *Harry Potter* novels. By starting with The Ministry of Magic, the supreme institution in the wizard's society, and continuing with the presentation of the wizard types, we eventually come to the central character of the novel, the "hero" Harry Potter. His power and fame originate in his name. He becomes an informal leader (of his friends and of the whole school) because he is the son of Lily and James Potter, but also because his friends help him constantly. Harry is actually an average boy; the only place where he excels is the Quidditch field. Despite this, he continues to be a model for children all around the world.

---

<sup>12</sup> J.K. Rowling, *Harry Potter și Piatra...*, pp. 220-221.